

SZALAI ANNAMÁRIA*

Külföldi tőkebeáramlás hatása az iparfejlesztésre az 1990-es években II.

A FLEXTRONICS LETELEPEDÉSÉNEK KÖVETKEZMÉNYEI ZALA MEGYÉBEN

A multinacionális cégek hétköznapi megítélése Magyarországon az ezredforduló időszakában nagyon végletes, szélsőséges. Működésük tárgyilagos elemzése, a tények vizsgálata lehetővé teszi e nemzetközi vállalkozások hazai szerepének objektív mérlegelését.

Miként alakult a külföldi működőtőke befektetés az elmúlt tíz esztendőben Magyarországon?

Az 1989-től tartó átalakulási folyamatban a külföldi működőtőke egyik meghatározó tényezője volt a hazai gazdasági válságból történő kilábalásnak, jelentős mértékben járult hozzá a fennélés beindulásához. A külföldi befektetések, ezen belül a multinacionális cégek meghatározó szerepe hatására exportorientált, a legfejlettebb piacokra irányuló növekedés kezdődött meg. A fejlődés a feldolgozóiparra, a technikában élenjáró ágazatokra koncentrált.

A külföldi működőtőke bevonást a kilencvenes évek első felében, leszámítva az 1994 évi megtorpanást – elsősorban és döntően a privatizációs kínálatnak köszönhetően – dinamikus növekedés jellemezte. 1995-ben rekord szintű, 4,6 milliárd dollár nagyságrendű külföldi befektetés realizálódott, amelynek meghatározó hányadát tették ki a privatizációhoz kapcsolódó bevételek.

1996-tól kezdődően négy éven át a külföldi működőtőke bevonás évről évre két-két milliárd dollár körül alakult, miközben a közvetlen befektetések belső szerkezete is átalakult. 1996-tól a privatizációs kínálat egyre apadt, így a külföldiek számára leginkább vonzó befektetés e formájára egyre kevésbé lehetett számítani. 1996-tól vámkötelessé válása miatt fokozatosan megszűnt az apport. A nagyberuházók helyette inkább a vámszabadterületi befektetési lehetőséget vették igénybe, kiküszöbölve ezzel nemcsak az apport, hanem a folyó behozatal vám- és ÁFA-terheit és az árfo-lyamkockázatokat is. Növekedni kezdett a közvetlen befektetéseken belül a tulajdonosi hitelek aránya, mivel a privatizáció révén külföldi kézbe került, illetve zöldmezősen létrehozott vállalkozások fejlesztésekbe kezdtek. Módosult időközben a befektetések ágazati szerkezete is. A feldolgozóipar aránya csökkent, miközben dinamikus növekedett az ingatlanügyek, bérbeadás, gazdasági tevékenységet segítő, a pénzügyi szolgáltatásokba történt befektetések részesedése, valamint az energia ágazat aránya.

A külföldi működőtőke területi eloszlását tekintve 1997-ig alig történt változás. A külföldi

* 8900 Zalaegerszeg, Széchenyi tér 4.

tőke beáramlása 1993 és 1997 között ugyan mérsékelte a különbségeket, de lényeges területi átrendeződést nem eredményezett. 1988-tól kiemelt gazdaságpolitikai célként fogalmazódott meg a külföldi működőtőke földrajzi szétterítése, a magyar gazdaságba történő egyre nagyobb fokú integrálása. Ennek hatása már az ezredforduló végén, de inkább az évezred elején vált, válik érzékelhetővé.

A külföldi működőtőke beáramlás 2000-ben volt a legintenzívebb az évezred utolsó öt éve közül. A 2000. évi közvetlen tőkebefektetések alakulásában a magyar gazdaság erősödése, a kedvező makro- és mikrogazdasági folyamatok hatásai érhetők tetten. A magyarországi termelés versenyképességét mutatja a működőtőke beáramlás erősödése, miközben a magyar tőkeexport az előző évihez képest több mint másfélszeresére növekedett.

A Magyarországra beáramlott közvetlen külföldi tőkebefektetések 2000-ben 2135 millió eurót értek el, ami 15,5%-kal múlja felül az 1999. évi 1849 millió euró teljesítményt, és 17,6%-kal nagyobb az 1998-ban elért tőkebevonás mértékénél. (Forrás: MNB)

A Flextronics International (FI) Magyarországon történő megjelenése, terjeszkedése, fejlődése jellegzetes a külföldi tőkebeáramlás hazai iparfejlesztő hatásainak vizsgálata szempontjából. Hogy valóban tipikusnak tekinthető-e a FI e vonatkozásban, ahhoz szükséges tevékenységének bemutatása, magyarországi letelepedése okainak áttekintése, jövőre vonatkozó terveinek ismertetése.

A multinacionális cég árbevétele, főbb jellemzői:

- 12 milliárd \$ évi árbevétel,
- 100 gyáregység 4 kontinensen,
- Több mint 17 km² termelési kapacitás 29 országban,
- Progresszív beszerzési menedzsment,
- Informatika-technológiai megoldások,
- Tervezési szolgáltatások teljes körű választéka.

– A mikroelektronika ágazatában működő multinacionális vállalkozások versenyében a FI dinamikus térnyerése figyelhető meg.

– A FI egyes mutatóit tekintve a beszállítóipari világverseny élén áll.

– A Flextronics a világ legjelentősebb elektronikai cégeinek üzleti partnere, beszállítója.

– A FI a világ szinte minden földrészén, régiójában jelen van

A FI újabb ipari parkjainak, üzemének létrehozásakor számos körülményt mérlegel. Legfontosabb szempontok között szerepel a munkaerőpiac helyzete, az infrastruktúra állapota, a gazdasági, jogi, politikai biztonság, a kiszámíthatóság.

– A FI magyarországi letelepedésének fontos oka, hogy nemzetközi viszonylatban nagyon alacsony a munkaerő ára, a foglalkoztatás költsége.

– A FI kelet-közép-európai növekedése dinamikus mind a forgalom, mind a foglalkoztatás tekintetében.

– A régiót a Flextronics a 90-es évek elején fedezte fel, majd hódította meg lépésről lépésre.

– A FI a meglévő közép-európai telephelyéhez közel eső nyugat-dunántúli településeken kezdte meg tevékenységét Magyarországon, így többek között a földrajzi közelség miatt döntött Zalaegerszeg mellett.

– Később Kelet-Magyarország felé terjeszkedett a Flextronics, főként a munkaerő piac nyugati telítettsége miatt.

– A FI alaposan feltérképezte Magyarországot, és befektetéseihez kedvező feltételeket talált.

– Összehasonlítva a világ különböző országainak munkaerő piacát – a hazai vélekedésekkel ellentétben – a Flextronics kedvező képet alkotott a magyar helyzetről.

– A befogadó közeg a multinacionális cég számára más területeken is vonzónak mutatkozott. A jogi környezetről, hatósági ügyintézésről, infrastrukturális adottságokról kedvező benyomást szereztek a FI döntéshozói.

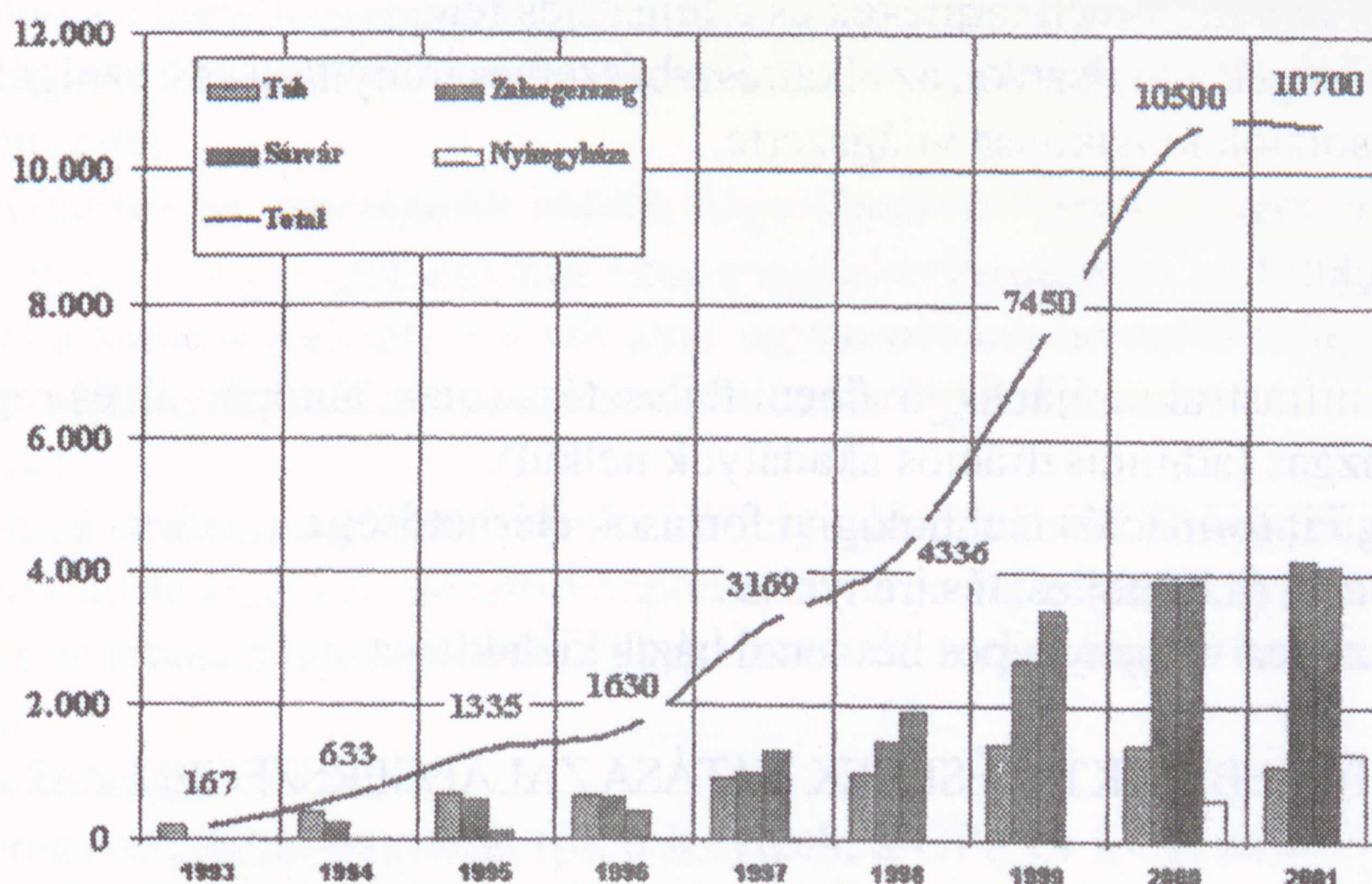
– A FI a Magyarországon jelen lévő multinacionális cégek versenyében évről-évre egyre rangosabb helyezést ér el.

– A foglalkoztatottak számának látványos növekedése figyelhető meg a FI hazai ipari parkjai-

ban.

– A FI magyarországi tevékenységének legfontosabb elemei:

Telekommunikáció, televízió, számítógépek és kiegészítőik, kézi számítógépek, fogyasztói audio, gépjármű audio, szépségápolási eszközök, háztartási cikkek, ipari termékek.

– A FI ipari park fejlesztési stratégiája hasonló elveken működik a világ különböző régióiban.

A Flextronics ipari parkjai a világ minden részén megtalálhatók, ahol kulcsfontosságú beszállítóikkal osztják meg telepeiket. A nyolc ipari parkból 4 Közép-Kelet-Európában van.

– A Flextronics első magyarországi ipari parkját Sárváron alakította ki.

– A Flextronics hazai ipari parkjai, gyárai (Sárvár, Tab, Zalaegerszeg, Nyíregyháza, Zalaölvő) közül a legjelentősebb a zalaegerszegi.

– A Flextronics kelet-magyarországi bázisa a nyíregyházi ipari park.

– A FI által megfogalmazott tervek arra utalnak, hogy a multinacionális cég elképzeléseit hosszabb távon szeretné megvalósítani Magyarországon, további fejlesztéseket hajt végre a jövőben:

A Flextronics magyarországi tervei

Nyugat-magyarországi gyárak:

A nyugat-magyarországi gyárak technológiájának felfejlesztése.

A zalaegerszegi fejlesztő csoport szolgáltatási körének kibővítése.

A nyugat-európai piacot szolgáló disztribúcióra és a beszállítói hálózat irányítására való

összpontosítás.

A kelet-magyarországi szervezet továbbképzése, támogatása.

Nyíregyháza:

Világszintű képességek és know-how kialakítása.

A szükséges ipari parki infrastruktúrák megalapozása (beszállítók/partnerek/saját tevékenységek).

A keleti régió összes lehetőségeinek felderítése (beszállítók, partnerek, alvállalkozók, befektetési lehetőségek).

– A fejlesztés fontos eleme a humán erőforrás képzése.

– A kutató-fejlesztő bázis kialakítása, a hozzáadott érték előállításának növelése a FI magyarországi elképzelésének fontos eleme.

– A multinacionális cég fejlesztési tervei biztatóak, arra engednek következtetni, hogy megfelelő garanciát lát tevékenységének folytatásához Magyarországon a Flextronics az új évezredben is.

További fejlesztések

Üzleti irányvonal a high-tech termékek és a fejlesztés felé.

Új üzleti lehetőségek a logisztika, az alkatrész-beszerzés irányítása és a szolgáltatás területén.

Vásárlói kapcsolatok kialakítása világszerte.

Követelmények

A közlekedés infrastruktúrájának jövőbeni fejlesztése (utak, autópályák és repülőterek).

Szabad árumozgás (adminisztrációs akadályok nélkül).

Csúcsminőségű információs technológiai források elérhetősége.

Mérsékelt költség és bérfejlesztés irányelve.

Nemzetközi szinten versenyképes beszerző bázis kialakítása.

A FLEXTRONICS TŐKEBEFEKTETÉSÉNEK HATÁSA ZALAEGERSZEGEN, ZALA MEGYÉBEN

Amióta a multinacionális cég jelen van Magyarországon, 700 millió dollárt fektetett be, amelynek jelentős részét forradalmian új ipari parkok kialakítására fordította. A Flextronics letelepedésének eredményeként az iparteremtés, iparfejlesztés gazdasági és társadalmi hatása számos területen mutatkozik meg Zala megyében. A befogadó közeg meghatározó elemei jelentősen átalakultak. Az alábbi példák – a teljesség igénye nélkül – jól szemléltetik a Flextronics tevékenységének közvetlen és közvetett hatásait.

• Munkahelyteremtés, munkaerő piac

A Flextronics nemcsak Zalaegerszeg, hanem Zala megye legnagyobb foglalkoztatójává vált. Közel négyezer ember dolgozik az ipari parkban, ebből hatszázan a mérnökségen, ami azt is jelenti, míg kezdetben főleg mennyiségi, ma már inkább minőségi munkára törekszenek. A Flextronics gyáregységeinek bővülése folyamatosan csökkentette az országos átlagnál amúgy is jóval alacsonyabb Zala megyei munkanélküliséget. A foglalkoztatottakon belül egyre több a magasabban kvalifikált alkalmazottak száma. A munkaerő kereslet a cég részéről nem csökken, állásbörzéiken 2001-ben mintegy ötszáz munkahelyet kínáltak az érdeklődőknek. Zalaegerszeg térségében a '90-es évtized végén munkaerőhiány keletkezett. A Flextronics a megyeszékhely 80 kilométeres vonzáskörzetéből, de a szomszédos középvárosból, Nagykanizsáról is szállítja zalaegerszegi gyáraiba a dolgozókat. Emellett több száz külföldi, főleg erdélyi magyar munkavállalót is foglalkoztatnak.

• Adóbevétel

A Flextronics letelepítéséhez jelentősen hozzájárult az a körülmény, hogy Zalaegerszeg önkormányzata öt évre adókedvezményt nyújtott a foglalkoztatás elősegítése, illetve a helyi építkezési vállalkozások, beszállítók számára biztosított kötelezettségvállalások ellenében. A Flextronics Zalaegerszeg egyik legjelentősebb iparüzési adófizetőjévé vált.

• Település- és vidékfejlesztés, infrastrukturális fejlesztések

– Útépítés

A zalaegerszegi ipari park létrehozásakor a területet körülvéő útszakasz építési költségeinek nagyobb részét a FI fedezte. Az új út részben az ipari park céljait szolgálja, de megoldotta egyúttal a városkörnyék régi problémáját, megközelíthetővé tette a környező „hegybirtokokat” is. Az útszakasz megvalósulása illeszkedik város közlekedés-szerkezetébe, felhasználható a déli összekötő bekapcsolására.

– Vízügyi rendezés

A zalaegerszegi beruházás részét képezte a dombokról lezúduló csapadékvíz megfelelő elvezetése. A létesített vízelvezető rendszer részben az ipari parkot óvja, részben a gazdálkodókat védi. Komoly belvízügyi rendezés vált szükségessé a zalalövői ipari park esetében is, amelynek költségeit állami források mellett a Flextronics is viseli.

– Repülőtér fejlesztés

A zalaegerszegi – hajdan belföldi közlekedésre használt – füves reptér fejlesztése közös érdeke a multinacionális cégnek és az önkormányzatnak, régiónak. A FI hosszú távú elképzelésének fontos részét képezi a minél kevesebb idővesztéssel járó, gyors közlekedés, ezért az önkormányzati, állami és magán forrásokból létrejövő beruházás költségeinek 20-25 százalékát fedezi.

– Régiófejlesztés

A FI nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy Zalalövő városi rangra emelkedjen. Hatodik magyarországi gyárát 2000 végén ugyanis ezen a zalai kistelepülésen nyitotta meg, jelentősen befolyásolva ezzel a kistérség életét. A lövői gyár ugyan néhány hónapos működés után bezárt, de rövidesen akadt bérlője, aki a Flextronics beszállítóinak egyike.

– Logisztika

A Flextronics stratégia szerepet szán a zalai, nyugat-dunántúli térségnek, így Magyarországnak is. Ipari parkjait logisztikai elosztó központtá kívánja fejleszteni oly módon, hogy azokat a nagy szaktudást és tapasztalatot igénylő, világszínvonalú technológiák bevezetési és gyártási helyévé alakítja át.

• Csúcstechnológia

A Flextronics stratégiai partnerei (pl. a Keytech, a GPS és ECT, az R.D: I., a Bordtek stb.) csúcstechnológiát telepítenek, telepítettek Zala megyében, fellendítve ezzel nemcsak a megye, hanem a régió, s általa az ország ipari termelését, ipari és termelési kultúráját. A magyar fejlesztések részévé válnak a globális ipari fejlődésnek.

• K+F, humán erőforrás fejlesztés

– A Flextronics megfelelő szakember-utánpótlás biztosítása érdekében több középfokú oktatási intézménnyel szerződéses kapcsolatot épített ki. Ennek részeként a Dunántúlon egyedülálló, korszerű számítógépekkel felszerelt nyelvi labort adott át egy zalaegerszegi szakközépiskolának.

– Zalaegerszegen 2002-ben elindul a főiskolai szintű gépészmérnöki képzés a budapesti Műszaki Egyetem kihelyezett szakképzéseként. A Flextronics zalai vezetői aktívan részt vettek, vesznek a főiskola szervezésében, hozzájárulnak finanszírozásához. A cég szakember igénye határozta meg a képzés irányának megválasztását, a gyártástechnológus szak indítását.

– A Flextronics életében a saját dolgozók képzése, továbbképzése egyre hangsúlyosabb szerepet kap. A fejlesztő központban nem csupán magyar mérnökök dolgoznak, hanem – a multinacionális cég adottságaira jellemzően – a világ más területeiről érkezett kutatók is megfordulnak.

– A Flextronics kutató- és fejlesztőbázisát ebben a régióban, Zalaegerszegen hozta létre. Az első ütemben több mint 600 millió forintos beruházáshoz az Oktatási Minisztérium 125 millió forint vissza nem térítendő támogatást biztosított. A kutatóközpont lehetővé teszi, hogy a magyar fejlesztők a világ tudásiparába bekapcsolódjanak, a kutatási eredmények, fejlesztések rövid idő alatt a termelés részévé váljanak.

• Beilleszkedés a befogadó közegbe, támogatások

A Flextronics egyre inkább törekszik arra, hogy ne csak alakítsa befogadó közegét, hanem alkalmazkodjon is hozzá. Önkormányzati és civil terveket egyaránt segítve, közvetlen és közvetett támogatást nyújt oktatási, kulturális, egészségügyi, valamint sport célokhoz, kisebb – a helyi közösségek számára fontos – beruházásokhoz, rendezvényekhez.

Összegzésként megállapítható, hogy a Flextronics a régió életében meghatározó szerepet tölt be. A magyarországi iparfejlesztés, a magyar tudásipar a 20. század végén ismét közvetlen módon kapcsolódik a világ élvonalához. A hazai gazdaságpolitika fontos feladata, hogy az olcsó munkaerőpiac megszűnése után is vonzóvá tegye a gazdasági környezetet. Olyan körülményeket teremtsen, hogy hosszú távon élvezhesse a multinacionális vállalkozások jelenlétének előnyeit.